

Sessie 3: Andere vormen van aanbesteden om kringlopen te bevorderen. Jonas Voorter & Prof. Van Garsse

Men moet de juiste vraag stellen om het juiste antwoord te krijgen. Vandaag ligt de focus bij aanbestedingen, en zeker bij sloopwerken, heel vaak op de laagste prijs. Dit beperkt deels de mogelijkheden voor hergebruik en recyclage. Ook in nieuwe projecten kan de meerwaarde van circulariteit niet altijd worden gevaloriseerd. In deze sessie bekeken we verschillende pistes om dit te verbeteren in openbare en private werken.

Take away

1. Jonas Voorter geeft aan dat de regelgeving vaak een grotere uitdaging vormt dan de technische uitvoering bij circulaire economie projecten. Hij verwijst hierbij ook naar het [rapport over de juridische knelpunten](#) dat Vlaanderen Circulair liet maken. Hieruit blijkt dat overheidsopdrachten kunnen een prominente rol spelen bij de transitie naar de circulaire economie. Hierna volgen een aantal aandachtspunten voor correct aanbesteden van duurzame overheidsopdrachten. Bij de keuze van **de gunningsprocedure** blijken concurrentiedialoog en innovatiepartnerschap het meest geschikt voor duurzame overheidsopdrachten. Mededingingsprocedure met onderhandeling biedt ook mogelijkheden. Bij de formulering van **de criteria** wordt bij de technische specificaties (must haves) aangeraden te evolueren naar functionele behoefteomschrijving. Het grootste verschil zal gemaakt worden bij de gunningscriteria (nice to have). Hier kan gewerkt worden met levenscycluskost. Tot slot nog enkele **tips**:
 - Grondige voorbereiding en verandering in mindset zijn noodzakelijk
 - Voorafgaande marktconsultatie – marktversturende werking vermijden
 - Duurzaam formuleren van het voorwerp – geen opdracht op maat creëren
 - Criteria moeten verband houden met het voorwerp
 - De uiteindelijke overeenkomst is van cruciaal belang
2. Almut Fuhr van Het Facilitair Bedrijf deelt haar ervaringen ([project ZIN](#), [Circulaire Koffiebar](#), [hergebruik van bouwmaterialen stimuleren](#)) .
 - Bepaalde kwantificeerbaarheid van de criteria biedt toch een houvast voor beide partijen.
 - Voor kleinere projecten kan de fixed price formule een goed oplossing zijn
 - Hergebruik van materialen die niet afkomstig zijn van eigen sites -> [rapport](#) mogelijkheden op dit te stimuleren
3. Igor Van de Vijver & Julie Poppe van Stad Mechelen delen ervaringen - circulaire bibliotheek (ontwerp, bouw en gebruik). Grote impact van het ontwerp op het circulaire karakter, eerder dan de checklist of berekeningsmethode.
4. Prof dr. Van Garsse: PPS is niet dé oplossing, maar vormen ervan kunnen dit wel zijn. Bijvoorbeeld DBFM juridische gedefinieerd als werk, maar de prestaties die eruit voortvloeien zijn veelal diensten. DBFM biedt opportuniteiten voor LCC en TCO. Geïntegreerde contracten laten, mits aangepaste bestekken, toe om meer circulair te werken. Ze zijn veel minder geschikt voor de kleinere opdrachten of experimentele materialen. De reguliere sequentiële aanpak sluit circulariteit niet uit, je kunt ook met

prestatiebestekken werken. Een studiebureau kan hier bijvoorbeeld ondersteunen om de criteria goed fijn te stellen en te offertes te beoordelen.

Uitwisseling met de deelnemers

- Om in te kunnen spelen op mogelijke toekomstige innovaties in de snel evoluerende wereld van circulair bouwen kan men een clause op nemen in bestekken voor langdurigere opdrachten. Deze verplicht om de dienstverlening in te richten volgens 'the best available technology'. Hier moet omzichtig mee omgesprongen worden, dit is geen evidente optie.
- Onderhandelingsprocedure zonder mededinging biedt beperkte mogelijkheden om aan te sluiten op het bestaand patrimonium binnen een overheidsopdracht. Anderzijds is het zeer belangrijk om voldoende mededinging mogelijk te maken.
- Bij een monopolie voor een bepaald aanbod stelt zich het probleem dat er geen keuze tussen 3 fabrikanten mogelijk is. Hierbij is het belangrijk dat de aanbestedende overheid de vraag (op functioneel gebied) op een dermate wijze omschrijft dat er ook alternatieve oplossingen mogelijk zijn zodat de mededinging gegarandeerd is. Ook marktconsultatie is hier van belang om op basis van de recente ontwikkelingen de bestekken te actualiseren. Maar ook de beoordeling en opvolging van de voorstellen.
- Rol van financiële instellingen: zij zullen het dossier doornemen en de risico's in kaart brengen van de innovatieve oplossingen en deze zullen vervolgens een impact hebben op de financieringsmogelijkheden.
- Het is bij DBFM een mogelijkheid om met recht van opstal de opdrachtnemer eigenaar te laten zijn van het op te trekken gebouw dat in gebruik wordt gegeven aan de aanbestedende overheid. Dit kan dan bij afloop van het contract overgaan naar de opdrachtgever of eigendom blijven van de opdrachtnemer.
- End-of-life van gebouwen kan worden opgenomen in de opdracht, bijvoorbeeld demontage i.p.v. sloop. Dit kan sturend zijn door te vragen naar scenario's eventueel andere functionaliteiten voor het gebouw, aanpasbaarheid,...en hier dan ook op te beoordelen.
- Restwaarde bij recuperatie van materiaal kan geïntegreerd worden bij de gunning. Hiervoor kan gewerkt worden met een total cost of ownership formule. De parameters moeten wel objectiveerbaar zijn. Het gunningsbedrag verschilt daarbij van de werkelijke kostprijs door deze formule.

Evaluatie

Jona Michielssen “We mogen fier zijn op het werk dat al gebeurd is. Vlaanderen Circulair heeft veel goede initiatieven genomen om heel veel partijen samen te brengen. Evenementen steeds goede gelegenheid om veel kennis uit te wisselen, maar ook om contacten op te doen – veel mensen en bedrijven te leren kennen. We zouden nog kunnen verbeteren door dubbel werk te vermijden. In andere landen loopt dit iets vlotter. In België zijn we vaak naast elkaar bezig vb. universiteiten, architecten, producenten. We zouden samen nog meer grotere stappen kunnen zetten. Sommige korte pitches moeten noodgedwongen op de vlakte blijven, terwijl de deelnemers nu misschien meer info in de diepte willen. Dus misschien nog meer concrete cases waarin goede praktijken worden toegelicht en waar zaken uit kunnen worden overgenomen. Ze zijn heel blij om te kunnen en mogen deelnemen en blij om te zien dat de markt goed evolueert.”

Francis Geldhof “In een opleiding van het Brussels Hoofdstedelijk gewest werd regelmatig door de sprekers, die allen ervaring hadden met circulair bouwen, de kost van de architect in vraag gesteld. Zouden de bijkomende inspanningen van de architecten in deze niet vergoed moeten worden, eerder dan de klassieke ereloonschalen. Wie doet het werk en wie wordt er voor betaald?” Reactie Almuth Fur: Dit is inderdaad een issue dat misschien aandacht verdient in de toekomst. Wie levert het meeste werk en tijd en waar gaat de financiering naartoe. Transparantie hierover. Jonas Voorter: “Architectenwet kan misschien geoptimaliseerd worden of beter passend voor de circulaire economie.”

Kris Bleyckers “Circulair bouwen biedt een aantal kansen aan andere soorten beroepsgroepen. Een architect moet inderdaad niet opgezaagd worden met dat extra werk. Niets sluit uit dat er nieuwe beroepen ontstaan, bijvoorbeeld een scenarioschrijver voor nieuwe gebouwen, of projectregisseur of een urban mining specialist. Dit zou naast de taak voor de architect kunnen worden uitgeschreven. Dit hoeft niet altijd onder de algemene ereloonschalen van de architecten.”